

תורה

ה'רמ"א
ה'רמ"ב
ה'רמ"ג
ה'רמ"ד
ה'רמ"ה
ה'רמ"ו
ה'רמ"ז
ה'רמ"ח
ה'רמ"ט
ה'ר"ל

אור ובהירות בעבודת השם במשנת ברסלב

והרתי את לב האבן משרכם
ונתתי לכם לב בשר

שלה

גליון כד | תשפ"ב

אור להביות הלב של איש הישראלי
בזמן מאד עז לב השמים לה' ויברך,
ואין סוף ואין תכלית לתשוקתו

לב ופנינה

ונהי בעינינו כחגבים (במדבר יג, לג)

ארץ ישראל הקדושה, מסוגלת למידת האמונה, אשר על כן נקראת 'ארץ', לרמוז על מדריגת האמונה שהיא נמוכה ופשוטה יותר מכל המדריגות והספירות, אבל דייקא על ידה זוכין לקדושת 'ישראל' העליונה והגבוהה מכל המדריגות וההשגות. ועל ידה זוכים להכיר כי השי"ת הרם ונישא, במקום גדולתו שם ענוותנותו, והוא חפץ ומתאוה לשעשועים העולים ממדריגות ומקומות נמוכים מאוד, והיא תהילתו.

המרגלים, אשר קודם שנשלחו, כבר היו 'קריאי' מועד אנשי שם', התכוננו בדחילו ורחימו לעלות ולהיכנס לארץ הקדושה, אשר בוודאי יזכו שם להשגות גבוהות ועליונות יותר ויותר ממה שהשיגו במדבר. והנה לתדהמתם, הם רואים כי כל הארת ארץ ישראל הנשגבה, הוא: שמאירה את האמונה הפשוטה...

ובזה פגמו המרגלים, שמחמת שראו בעצמם שיש להם דעת גדול והם גבוהים מבחינת 'אמונה', כי אמונה היא מדריגה האחרונה והם כבר באו למדריגת ה'דעת' שגבוה יותר, על כן דיברו סרה על ארץ ישראל. כי מידת האמונה שזוכין בארץ ישראל, אף על פי שהיא מדריגה האחרונה, אף על פי כן על ידה דייקא עולין על כל המדריגות כולן, כי אמונה היא בבחינת 'אבן מאסו הבנים היתה לראש פינה' כדוע, וכמו שאמר רבינו זכרנו לברכה בשיתותיו הקדושות שדיבר עמנו אחר התורה של בן ותלמיד הג'ל, שאמר או שאמונה היא מדריגה האחרונה, אבל על ידה זוכין לעלות על הכל ולהגיע לבחינת רצון מופלג וכו' שעולה על הכל.

וזה שאמרו המרגלים 'וישם ראינו את הנפילים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם', היינו שהתלבש בהם קטרוג המלאכים שאמרו 'מה אנש כי תוכרנו', ומאלו המקטרגים נמשך פגם המרגלים שאינם רוצים להוריד עצמן לבחינת 'אמונה', לקשר על ידי זה כל העולמות יחד, שהיה בחינת ארץ ישראל. כי נדמה להם שאין שייך שיה' יתברך יקבל שעשועים ממדריגות התחתונות. והוא שאמרו 'וישם ראינו את הנפילים', שנמשכו מהמקטרגים הג'ל. והוא 'ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם', היינו שהתלבש בהם הקטרוג הג'ל עד שנפלו למבוכה הג'ל שהקטרוג המלאכים 'מה אנש כי תוכרנו', כי איך שייך שיה' יתברך יקבל שעשועים מבחינת פחתהו כו' (ליקוטי הלכות נדרים ג' טז).

ללמדך, שמי שאינו מוכן לקבל את האמונה הפשוטה והנמוכה, עקב מדרגתו הגבוהה לכאורה יותר ממנה, לסוף נופל כל כך ממדריגתו עד שאינו מאמין שאיש פשוט כמוהו יכול לעשות נחת רוח להשי"ת...

זה מזכיר קצת את החכם (סיפורי מעשיות ט') שבתחילה 'מחמת חכמתו שהיה אומן גדול כזה והכס ודאקטור כזה, היה כל אחד מבני העולם בעיניו ק'ל', וכששלח המלך לקרוא לו 'ענה ואמר: מה זאת, שמלך כזה ישלח אחרי, עבור שפך בדרך כמוני, ומה אני שהמלך ישלח אחרי, הלא מלך כזה שיש לו נמשלה וגדולה כזו ואני שפך נבזה כנגד מלך גדול ונורא כזה, ואיך יתיישב זאת בדעת, שמלך כזה ישלח עבור שפך כמוני'. ומשם אף התדרדר לכפירה גמורה שאין מלך כלל רח"ל.

שלהברכה

"משימים עצמם כבהמה"

דווקא ה'חכמה' שתמיד חשבנו שאי אפשר בלעדיה, הופכת לפעמים את חיינו לעקומים ומכולכלים // 'עירומים בדעת ומשימים עצמם כבהמה'...

שאנחנו לומדים בפרקי אבות שבבוע הקרוב על "חכמתו מרובה ממעשיו". לא, אין הכוונה להשקיע את המוח הקדוש שקיבלנו בהבלי העולם במקום בעיון בתורה הקדושה, אלא רק להפסיק להתנות ולקשור את קיום המצוות בהם הצטוונו, במידת ההבנה של סיבתם ותועלתם עבורנו.

כדי לזכות לאותה תמימות קדושה, אנחנו מוצאים בדברי הצדיקים עצה מעשית ופשוטה לביצוע, כזו שנועדה גם לאטומי שכל ולב כמונו, ושמה: 'צעקה!' סגולתה של הצעקה היא, כיון שהיא יוצאת היישר מעומק הלב, ללא שמתערבים בה הסברות וההבנות העקומות שלנו. צעקה כזו שמבטאת את התשוקה לה', בכוחה לחתור מחדש ולהשקות את האמונה הזכה בה' ולנטוע אותה בליבנו זכה ונקייה.

חז"ל מגלים לנו על מעלתם של 'אותם שערומים בדעת ומשימים עצמם כבהמה' (חולין ה:), ובדברים אלו הם סוללים עבורנו את הדרך לישועה. דרך חיים שתשים את כל הדעת הקדושה שאנחנו קונים במקומה הראוי לה, כך שתוסיף אור ומשמעות לאהבה העצומה שיש בליבנו לכל דבר שבקדושה, ולא כתנאי עבורה, ותאפשר לנו לשגות באהבת התורה עד שלעיתים נחשב בכך לחסרי דעת ממש (רש"י עירובין נד:).

גם במעשה המרגלים שהיו בעלי שיעור קומה בתורה והשגה, אנחנו מוצאים את הטעות הזו. במקום לנסות להבין במוח כיצד נוכל בדיוק לקיים את דבר ה' להיכנס לארץ ישראל, היה עליהם לרוץ אחרי ה' בכל לב, וכמידתם של ישראל שהלכו אחרי ה' בארץ לא זרועה באמונה ואהבה אינסופית.

זוהי תקוותנו וזו כל נחמתנו: נצא לשדות וליערות, או כשהפנים מכוסות בתהילים, שם נרים את קולנו בצעקה אמיתית מעומק הלב, ונתחנן לישועה. מול כל הגיבורים ילידי הענק והיצרים הרעים, נצעק באמונה שלימה: 'עלה נעלה וירשנו אותה'. בקרוב, אמן.

כמה תמימות הייתה בנו פעם... ק'לאי ערגה אנו לימי קדם, כאשר כל דיבור ששמענו מהמלמד על גדלות המצוות ועל השכר שמקבלים עושיהם, שבו את ליבנו, והפחד מהגיהנום היה מצמית את הלב.

כל שלב שעברנו בחיים השיל מעלינו עוד שכבה של תמימות, כל קושי בחיים יצר אצלנו עוד הסתרה ועוד בלבול, וכעת אנחנו עומדים תקועים, עם לב מלא במנות של עקמומיות הרסנית, המרחיקה אותנו מה'.

גרמו לכך כמובן קשיי החיים וטרדות הצטרפויות, בגללם כבר החלטנו שכנראה ישנם מצוות שכבר לא שייכות אלינו ח"ו. אליהם התווספו מאורעות שונים בחיינו, בהם נדמה היה לנו ש'צדיק ורע לו רשע וטוב לו'. כל אלו יחד גרמו לנו להחליט שעדיף להשקיע בעסקי העולם, אלו שנראים תמיד נוצצים ובטוחים כל כך כלפי חוץ, כאשר אנו מדמינים לעצמנו ש"אלו הם לא כמו המצוות שכל כך קשה לקיים, והשכר עליהם כה רחוק".

עוצם הצרה והקושי גדולים כל כך, כיון שאותה עקמומיות מעוותת את 'מידת המשפט' שבנו, זאת שתפקידה להוליך אותנו בדרך הישר, ולסלול לנו דרך ישרה על פי הדעת אותה אנחנו לומדים כל העת. כאשר שוב ושוב אנו מגלים שאין לנו דרך לצאת החוצה מהבור אליו נפלנו, שהרי כל דעת של גאולה שאנחנו לומדים, נכנסת מיד לתוך אותה 'מיקסר' של עקמומיות, ונהפכת אף היא לחלק מהדרך העקומה בה אנו הולכים.

למרות שאנחנו מוכנים לחתום על הבטחה, שלעולם כבר לא נוכל לחזור לאור הגאולה. אבל הרי כבר ביררנו והבנו שעל עצמנו ודעתנו אנחנו לא יכולים לסמוך בכלל, ורק הצדיקים האמיתיים אותם שלא פגמו בשום פגם בעולם ואף לא טעמו מעץ הדעת כלל (עיין 'כוכבי אור', סיפורים נפלאים, סוף מעשה מהחזה בכוכבים), יכולים לזרוק לעברנו חבלי עזרה של עצות עמוקות ונוראות בדרך החוצה.

הצדיקים מציעים לנו להתחיל מחדש לחשוב על ההחלטה לנסות להבין הכל בשכלנו המגושם, וכפי

מהו לימוד תורה "לשמה"?

ר' מנחם: אתה יודע - רבי שמחה - מאז שדיברנו קצת בשבוע שעבר על העניין של 'לשמה', התחלתי יותר ויותר לחשוב על העניין הזה.

אני מרגיש שלאחרונה, כל העניין הזה של לימוד תורה 'לשמה' אינו תופס מקום כ"כ. ואפילו אצל עדות החסידים, אשר בתחילת דרכם היו בוערים ולוהטים בעניין זה, הרי שבימינו אלה, עיקר הדגש והעידוד אצלם הוא שילמדו תורה, הלכה ושי"ס, עמוד או דף או יותר, וכמעט שאין ניכר שיש להם דאגה עם עניין ה'לשמה'.

רבי שמחה: נו, הרי 'מתוך שלא לשמה בא לשמה'...

ר' מנחם: נכון. אבל אל תשכח שמדובר ב'חסידים', שכל חידושם וייחודם הייתה בעיקר בעניין זה, שהדגישו וחיידו את חובת והכרח ה'לשמה'.

רבי שמחה: נו, החסידים של פעם זה כבר לא חסידים של היום...

אבל לגופו של עניין, אתה אכן צודק, וראוי לכל חסיד המתחסד עם קונו לזכור ולחדד בלבו תמיד מה התכלית של 'תורה', ושיהיה כל לימודו מתוך כיסופים אמיתיים. אחרת יכולים להיות 'למדן' ו'רשע גמור' בחדא מחתא.

ר' מנחם: עד כדי כך?

כן כן, כך כותב רבינו בפירוש בליקוטי מוהר"ן: "כל צדיק צריך שיהיה למדן בתורה, וחסיד במעשים טובים. כי אם אינו למדן, אמרו רבותינו ז"ל 'ולא עם הארץ חסיד'. ולמדן בלבד בודאי אינו כלום, כי אפשר להיות למדן ורשע גמור! ולא זכה נעשה לו סם מות.

על כן צריך שיהיה למדן וחסיד" (ליקוטי מוהר"ן, לא).

ר' מנחם: אבל סוף סוף, העיקר הוא הלימוד.

רבי שמחה: אם אתה אכן חושב כך, תסתכל שם הלאה בתורה ל"א, שם ממשיך רבינו וכותב: "מי שטועה וסובר שבחינות 'למדן' לבד הוא העיקר, הוא בחינות 'אחר' שקיצוץ בנטיעות. על ידי שסבר שמלאך מט"ט בעצמו הוא רשות ח"ו, אך באמת מט"ט בעצמו בלי הקדוש ברוך הוא אינו כלום, ואין לו שום רשות. כך התורה בלא מעשים טובים אינה כלום, אדרבא לא זכה כו" (ליקוטי מוהר"ן, לא).

וב'עצות המבוארות' מבאר זאת רבי שמשון ברסקי זצ"ל בתוספת מילין, וכותב: "מי שסובר שהעיקר הוא להיות למדן, ויראת שמים טפילה היא אצלו, רחמנא ליצלן, היינו שמודה שצריך גם יראת שמים, אבל העיקר הוא הלימוד - אדם זה הוא אפיקורוס וכופר, כמו 'אחר' שהפך לאפיקורוס וכופר על ידי דעותיו הכוזבות וסברותיו המוטעות, כי חשב שהעיקר הוא ה'למדנות' (עצות המבוארות, תלמוד תורה, לב).

ר' מנחם: מבהיל! מדוע אחד כזה, שחושב שהעיקר הוא הלימוד ולא יראת שמים, הוא בחינת 'אחר' שקיצוץ בנטיעות?

רבי שמחה: פשוט מאד! כשם שנטיעה המחוברת לאדמה, אם תקצץ אותה ממקור חיותה היא תפסיק לחיות ולצמוח. כך גם התורה - שהיא בחינת מט"ט, ששה סדרי משנה - היא כנטיעה היונקת את חיותה מהשם יתברך. וכשמקצצים אותה ממקורה, ולוקחים את הלימוד כמטרה בפני עצמה, הרי זה קיצוץ בנטיעות. דברים אלו מפורשים גם בתיקוני זוהר, שם כותב רבי שמעון בר יוחאי שהלומד את התורה שבעל פה,

שכלולה בששה סדרי משנה, ורוצה לקחת אותה בלי השכינה - בלי יראת ה' - הרי זה מקצץ ומפריד בין קוב"ה ושכינתיה.

וזה לשונו: "והיה אמונת עתך וכו', אמונת סדר זרעים, עתך סדר מועד, חוסן סדר נשים, ישועות סדר נזיקין, חכמה סדר קדשים, ודעת סדר טהרות. אי איכא יראת ה', ואי לא, לא. וסימן, זמ"ן נק"ט. ואלין שית סדרי משנה באורח רזא, אינון מעמנדא דאמצעיאתא, דכליל שית סדרי מנתנין. ומאן דבעי לנטלא ליה בלא שכינתיה דאיהו יראת ה', עליה אתמו ורגנן מפריד אלוף, כאילו עביד קיצוץ ופירוד בין קודשא בריך הוא ושכינתיה!" (תיקוני זוהר, דף ה' ע"א).

עד כדי כך, שהוא כותב שם בהמשך, שכדי שלא יגרום אותו למדן פירוד בין קוב"ה ושכינתיה, לכן אין שורה הקב"ה מלכתחילה בלימודו, כדי שלא יהיה נעשה על ידו פירוד חס ושלום...

וזה לשונו: "ובגין דלא יעבדון פירודא - אף על גב דאוליף אדם שית סדרי משנה, ולא אקדים ליה יראת ה', דאיהו שכינתיה, קודשא בריך הוא לא שריא לגביה, ובגין דא אי איכא יראת ה' אין, ואי לא לא, כאילו לא הוה כלום בידיה!"

הבנת מה כתוב פה? שאם האדם לומד את השי"ס, ואינו מצרף יחד עם השי"ס את השכינה / היראה, הרי הוא כאילו עושה קיצוץ ופירוד בין הקדוש ברוך הוא לשכינתו. וכדי שאכן לא יעלה בידו להפריד בין הדברים, מרחם ה' ולא שורה אצלו, כדי שלא יגרום פירוד. וכל לימודו "כאילו לא הוה כלום בידיה"...

ר' מנחם: פחד פחדים!

אז איך באמת מגיעים ללימוד תורה 'לשמה'? הרי זו דרגה גדולה מאד, ללימוד בדביקות עצומה בהשם יתברך.

רבי שמחה: אתה מדבר על הדרגה הגבוהה של לימוד תורה לשמה. ואכן, ככל שהאדם מזדקך, כך גם נעשה לימודו זך וטהור וקדוש יותר, ובדביקות יתירה. אבל יש גם את הדרגה הפשוטה והבסיסית ביותר של 'לשמה', אשר בה מחויב ומסוגל כל אחד מאתנו.

ר' מנחם: ומה?

רבי שמחה: ללימוד מתוך כוונה רצויה - לא כדי להיקרא 'למדן' ולהיות מכובד, אלא - "כדי לקיים מצות תלמוד תורה, ולזכות לקיום התורה על ידי זה".

ר' מנחם: מהיכן לקחת את ההגדרה הזאת? **רבי שמחה:** מ'ליקוטי עצות'!

בערך 'תלמוד תורה' אות י"ב, כתוב שם על ה'התדבקות רוחא ברוחא' שנעשה בעת הלימוד עם רוח התנא, ושכל זה נעשה רק כשלומדים לשמה, ושם מציין מוהרנ"ת בסוגריים מרובעות וכותב: "וכל זה כשלומד תורה לשמה, [כדי לקיים מצות תלמוד תורה ששקול כנגד כולם, ולזכות לקיום התורה על ידי זה]! אבל כשלומד רק שלא לשמה, בשביל שיהיה נקרא למדן וכיוצא, אזי נבילה טובה הימנו, ובודאי אינו יכול לדבק את עצמו עם רוח התנא".

זו הדרגה הבסיסית והפשוטה של לימוד תורה לשמה - שאינו לומד כדי להיות למדן, אלא כדי לקיים מצות ה', וכדי לזכות על ידי לימודו לקיים את התורה.

אחרת, הוא כסיל גמור. כפי שכבר אמר החכם מכל אדם, שלמה המלך, בספר משלי (טו, יז): "למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין", ופירש רש"י: "למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה - ללמוד תורה. ולב אין - ואין בלבו לקיימה, ואינו לומד תורה אלא לקנות שם".

ואגב - ואולי לא אגב - זוהי גם הסיבה מדוע חייבים ללמוד בהתמדה גדולה ספרי רבינו הקדוש ותלמידו מוהרנ"ת!

ר' מנחם: מה הקשר?

רבי שמחה: כי הם אלו שמלמדים אותנו כיצד לזכות לקיום התורה!

וכפי שכבר אמר מוהרנ"ת: "הלימוד של 'דיני התורה' נתן לנו השם יתברך על ידי משה רבינו ע"ה, והלימוד של 'קיום התורה' נתן לנו השם יתברך על ידי אדמו"ר זצ"ל" (כוכבי אור).

ומאחר שהמטרה העיקרית והבסיסית בלימוד התורה, היא לזכות לקיום התורה, לכן עלינו ללמוד הרבה את ספרי רבינו הקדוש, כדי לדעת איך נוכל גם אנחנו, בדור שלנו עם הנסיונות שלנו, לקיים את תורת משה בתמימות ובפשיטות.

ר' מנחם: רבי שמחה - התחלנו את השיחה שלנו עם 'לשמה' וסיימנו עם 'לימוד ספרי רבינו'...

רבי שמחה: אכן, היינו הקדוש!

צריכים ללמוד תורה מתוך כוונה אמיתית, ומי שלומד מתוך הכוונה האמיתית מבין גם, שהוא חייב ללמוד הרבה ספרי הצדיקים האמיתיים, כדי לידע איך לקיים את התורה ולהיות ערליכער איד באמת.

וכפי שכותב מוהרנ"ת: "צריכין ללמוד הרבה ספרי אמת המדברים מדרכי עבודת ה', ולהיות בקי בהם היטב היטב... כי זה עיקר שלימות ותכלית של כל הלכות התורה! כי לא המדרש עיקר אלא המעשה" (ליקוטי הלכות, ברכת הפירות ה, ט).

נדהמת?

ליבויק בתורה הקדושה לשמה

ונזקה להקנים כל מחנו ומחשבותינו ושלכלנו בתוך התורה וליענין בה היטב במקום שצריכין לעינו. וכל פונתנו והיה לשמה באמת, כדי להבין דברי התורה על ברין באמתתו, ולא להתירה ולקנטר חס ושלום, ולא בשביל שיהא נקרא 'רבי', ולא בשביל קמון וקבוד. ולא נעשה חס ושלום דברי התורה קרדם לחפר בהם ולא עטרה להתגדל בהם, רק נעסק בהתורה באמת לשמה בכל פחנו ושלכלנו ומחשבותינו, כדי שוביאנו התלמוד ליד מי עשה, לפור מרע וליעשות הטוב בעיניך תמיד.

